

Flått og borrelia

Borreliose er en sykdom forårsaket av bakterien Borrelia.

Borreliose, også kjent som flåttsykdom og lyme-sykdom, kan gi sykdommer i hud, nervesystemet, ledd og hjerte.

Hvordan får man denne sykdommen?

Borrelia er en bakterie som ganske ofte finnes i skogflått, en middart som vi har rundt hele kysten vår opp mot Nordland fylke. Skogflått har flere navn, blant andre skaumann, skaubjørn og hantikk.

Det varierer mellom de forskjellige landsdeler hvor stor andel av flåttbestanden som har bakterien. Det varierer fra opptil 40-50 prosent i områder rundt Oslofjorden, til en sjeldenhet i andre landsdeler.

Flåtten er blodsugende og går på flere vanlige dyreslag og mennesker. Hvis flåtten er smittet av bakterien, kan den overføre bakterien til dyr eller menneske som den biter seg fast i for å suge blod.

Hvordan merker jeg at jeg er smittet?

Det vanligste er et rødt utslett, ofte som en rund ring med lysere midtparti rundt flåttenes bittsted. Det kommer noen dager, av og til uker, etter at man hadde flåtten på seg.

Utslettet brer seg utover og kan ligne litt på «ringorm» - det vil si et sopputslett. Utslettet forsvinner etter noen uker. Vanligvis klør det ikke.

Risiko for overføring av Borrelia-bakterien, og dermed få sykdommen, er størst hvis flåttten har sittet på huden over 24 timer. Det gjelder derfor å få den bort så snart som mulig.

Hvordan skal jeg fjerne flåttten?

Det greieste er å vri den løs. Det finnes et lite instrument, kalt flåttfjerner, å få kjøpt på apoteket. Det er en slags pinsett som gir godt tak i flåttten, og gjør fjernelsen lettere.

Det er ikke så farlig om litt av munnpartiet på flåttten skulle bli sittende fast. Det løsner og avstøtes i løpet av noen dager.

Jeg har hørt at det er lurt å bruke margarin eller annet fett for å bedøve flåttten?

Det anbefales ikke. Det forsinker fjernelsen, og har ingen sikre fordeler.

Det samme gjelder sprit, munnvann og andre gamle husråd.

Hva slags sykdommer kan en få av Borrelia-bakterien?

Vanligst er leddbetennelse, lammelse av ansiktsnerven, lette tilfeller av hjernehinnebetennelse og forskjellige utslett som kan ha langtrukket forløp over flere måneder.

Disse sykdommene kan forekomme enkeltvis eller sammen. Leddbetennelsen opptrer gjerne bare i noen få ledd. Ganske vanlig i kneleddet. Symptomer fra nervesystemet kan vare mange uker om en ikke får behandling. Mere kronisk sykdom kan forekomme. Der er det så mye forskjellig at det ikke nytter å nevne alt. En sjelden gang kan Borrelia gi rytmeforstyrrelser i hjertet.

Alle disse sykdommene kan utvikle seg fra uker til mange måneder, ja opptil flere år etter smitte.

Hvordan behandles sykdommen?

Hovedmiddelet er vanligvis Penicillin. Er sykdommen i et tidlig stadium brukes tablettter, vanligvis ti dager, noen ganger lengre.

For den som er allergisk overfor penicillin finnes andre antibiotika.

Ved sykdom i nervesystemet eller alvorlig leddsykdom blir det gjerne sykehusbehandling med antibiotika tilført i sprøyter (intravenøst).

Skal en ha antibiotika etter flåttbitt for å forebygge?

Vi behandler ikke hvis det bare dreier seg om et flåttbitt uten tegn til sykdom.

Det er mulig antibiotikainnholdig sårsalve som for eksempel Bacimycin reduserer risikoen for smitte, og noen (blant annet Folkehelseinstituttet) anbefaler å smøre slik salve på bittstedet de første dagene.

Hvor farlig er flåttbitt for gravide?

Flåttbittet er i seg selv ufarlig, men Borreliabakterien har i sjeldne tilfeller gitt fosterskade. Derfor er vi nøye med behandling av påvist Borreliasykdom hos gravide.

Grunn til å fremkalle abort er det ikke.

Et alminnelig råd til slutt?

Rådet til alle er å søke lege ved mistenkt Borreliasykdom.

En blodprøve kan hjelpe til å avklare saken. Du trenger ikke blodprøve for flåttbitt uten symptomer.